

Hódok a Dráva folyó vízgyűjtő területén

¹ LANSZKI JÓZSEF ² MÜLLER ERNŐ & ² HORVÁTH GYŐZŐ

¹ Kaposvári Egyetem, Természetvédelmi Tanszék, H-7401 Kaposvár, Pf. 16., Hungary, e-mail: lanszki@ke.hu

² Pécsi Tudományegyetem, Állatökológia Tanszék, 7624 Pécs, Ifjúság útja 6, Hungary, e-mail: Horvath@ttk.pte.hu

LANSZKI, J., MÜLLER, E. & HORVÁTH, GY.: *Beavers in the Drava catchment.*

Abstract: During a survey performed on 142 sites between December 2006 and April 2007 (before beaver repatriation performed along the river in October 2007) occurrence of beavers were detected on two previously known sites in the Drava catchment, such as on the watersmeet of Drava and Mura rivers and on a canal, the Fekete-víz. Furthermore occasional beaver presence was found on a Drava anabranh, at Vízvár. Illustrated with 5 own pictures.

Keywords: beaver, chewing mark, den, food store, Drava

Bevezetés

Az eurázsiai hód (*Castor fiber* Linnaeus, 1758) a Kárpát-medence természetes ártéri erdeiben korábban sokfelé előfordult. Magyarországi kipusztulása – az ismert 1854-es utolsó lelővés – óta eltelt időszak alatt az egykori élőhelyei ugyan megváltoztak, de számos terület ma is alkalmas lehet a hód megtelepedésére. Ráadásul, a hód nemcsak passzívan alkalmazkodik az adott élőhely viszonyokhoz, hanem mérnöki módon át is alakítja környezetét (MITCHELL-JONES et al. 1999, BOZSÉR 2004). Az eurázsiai hód újbóli visszatelepítése hazánk területére az 1990-es években kezdődött pl. a Tisza mentén és Gemencen, kisebb nagyobb sikerrel. Az utóbbi években a faj spontán megjelenését már Zala megyében, a Principális csatorna és a Kerka mentén, valamint az ország több folyóján regisztrálták. A kóborlásnak és a telepítéseknek köszönhetően, egy-egy területen, éveken keresztül is előfordulhat, de erős önfenntartó állománya csak a Szigetközben és Gemenctől délre található (BERA 2007).

A hód előfordulása szempontjából lényeges, hogy kedvelt élőhelyei a gazdag aljnövényzetű, erdősült partszakaszok, melyek partfala meredek, talaja kötött (agyagos, löszös). Szereti, ha a víz lassú folyású és nyugodt felszínű, a növényzetet főként puhafák és cserjék alkotják. A túl nagy vízszíntingadozás nem kedvez a hódoknak. A tartósan alacsony vízállás megakadályozza őket abban, hogy a kitorékaik bejárait úszva közelíthessék meg, a tartósan magas vízállás pedig a járatok előntése miatt kedvezőtlen. Nagy alkalmazkodóképessége miatt azonban egyes helyeken vizes árokban, halastavakban is megtelepedhet, sokszor még az ember közelségét is elviseli (részletesebben: BERA 2007). Hódra utaló nyomjelekkel, így rágásnyommal, lábnyommal, táplálék raktárral az elmúlt években, Somogy megyében, a Dráva

va folyó közelében csak elvétve találkozhattunk (LANSZKI és PURGER 2000, LANSZKI és HORVÁTH 2006).

A jelen vizsgálatban szereplő időszakot röviddel követően, 2007 októberében, a WWF Magyarország Dráva-menti területeken, így Vízváron, Babócsán, Drávaszentesen Németországból származó hódokat (24 példányt) telepített. A jelen közleményben a drávai hódtelepítést megelőző időszak tapasztalatait kívántuk rögzíteni.

Anyag és módszer

A hódelfordulások regisztrálása a Dráva folyó vízgyűjtőjén, a Dráva-Intereco program keretében végzett vidrafelméréssel egyidejűleg, 2006 decembere és 2007 áprilisa közötti időszakban zajlott. Összesen 142 – a vidra szempontjából – potenciálisan alkalmas területen, a Dráva mentén, közvetlenül, vagy közvetve a Drávába torkolló csatornák, vízfolyások part menti területein végeztünk területbejárást. A Magyarországon felmért helyszínek száma 81, a Horvátországban felmért helyszínek száma 61 (részletesebben: LANSZKI 2007). Vizsgáltuk a hód előfordulására utaló nyomjeleket, így a rágásnyomot, a lábnyomot, a hódvárat, az üregrendszert, és az élelemraktárt (HORVÁTH 1999). A hód előfordulására utaló nyomjeleket fényképeken dokumentáltuk.

Eredmények és megvitatás

A felmérés időszakában, a Murán, a Drávával való összefolyás közelében a hód időszakos jelenlétét találtuk. Ez az élőhely fokozottan védett nemzeti parki terület, puhafás liget övezi. A hód itteni előfordulását korábban ismertük (LANSZKI és PURGER 2001, LANSZKI és HORVÁTH 2006).

A felmérés időszakában, egy további területen, Cún közelében, a Fekete-vízen egy kb. 2 kilométeres szakaszon a faj állandó előfordulását tapasztaltuk. Ezen a helyszínen 2004–2005-ben rendszeres hódfelmérés zajlott (HORVÁTH 2007), de itt már 2004 előtt is ismert volt a hód jelenléte (Bognár Zoltán, személyes közlése). A Fekete-víz nagyobb részt mezőgazdasági területeken keresztül, részben erdőfoltok között folyik. Árvízvédelmi töltések közé szorított állandó, jelentős vízfolyás, mely több patak és csatorna vizét gyűjti össze. Jellemzője, hogy fás növényzet csak kis foltokban található a víz partján (1. ábra). Itt a hód két kitoréka, továbbá a fűz-gallyakból álló táplálékraktára előkerült (2. és 3. ábra).



1. ábra: Fekete-víz



2. ábra: Hód táplálékraktár (Fekete-víz)



3. ábra: Hódkotorék bejárata (Fekete-víz)



4. ábra: A vízvári élőhely hódrágással, alacsony vízállásnál (a hódok megjelenésekor)



5. ábra: Friss hódrágás Vízváron, a hódtelepítést megelőzően (2007. február)

Intenzív rágási tevékenység jeleit tapasztaltuk, szinte minden méretben találtunk kidöntött – akár combvastagságú – fát, friss forgácsnyomokkal. A ledöntött vagy megrágcsált fa kérgén jól látszanak a nagy metszőfogak nyomai. Kisebb ágak esetén a hód jellemzően ferdén, kihegyezve harapja el a fát. Azt tapasztaltuk, hogy a vidrával megfér, ugyanis az egymástól mindössze kb. 20–25 méterre eső két lakott hódkotorék között, egy lakott vidrakotorék húzódott. A kotorékok Drávától való távolsága a vízfolyás mentén kb. 8,3 km.

Sajnos nem ismert pontosan a Horvátországban végzett korábbi drávai (vagy Dráva-közei) hódtelepítések története (így a példányok faji hovatartozása sem), de hódok a Dráva folyón korábban nem telepedtek meg. Legalábbis, a 2000–2006 között zajló Dráva monitorozás alapján, hódok előfordulása a folyó mentén nem volt ismert. Ennek feltehetően legfőbb oka az akár hét métert megközelítő éven belüli vízszintingadozás, a mellékágak időszakos szárazra kerülése, a magas vízállásnál a sebes vízfolyás és a kavicsos talajú partoldal lehet. Mindezek a faj élőhely igénye alapján (BERA 2007)

halmozottan kedvezőtlen tényezőkként jelentkeznek. A Dráva egyik mellékágán, Vízváron csak 2007. február 19-én találtuk az első hód-rágás nyomokat (4. és 5. ábra), melyeket a téli időszakban Csór Sándor Nemzeti Parki munkatárs tőlünk függetlenül szintén megtalált. A nyomjelek állapota, a friss rágás egyszeri előfordulása (többszöri ellenőrzés) alapján, a hód alkalmi jelenlétét valószínűsítettük a 2007 őszi időszakig.

A felmérésünket követő hódtelepítés a korábbi állapotot, az itt ismertetett hódelterjedést nagy valószínűséggel megváltoztatja. Érdekes lehet a faj szétterjedésének, élőhelyfoglalásának nyomon követése.

Összességében megállapítható, hogy a Dráva folyó nem tekinthető ideális hód élőhelynek a faj egyedeinek csak alkalmi előfordulása bizonyította a 2007 őszi hódtelepítést megelőző időszakban.

Köszönetnyilvánítás

A vizsgálatot a Dráva-Intereco (Interreg III A, Slo-Hu-Cro 2006/01/167/HU) program támogatta.

Irodalom

- BERA M. D. 2007: Eurázsiai hód. – In: BIHARI, Z., CSORBA, G., HELTAI, M. Magyarország emlőseinek atlasza. Kossuth Kiadó, Budapest, pp. 152-154.
- BOZSÉR O. 2001: Hódok az óvilágban. – WWF füzetek 19: 1-21.
- BOZSÉR O. 2004: Az eurázsiai hód (*Castor fiber*) visszatelepítése Magyarországon. – Természetvédelmi Közlemények 11: 567-570.
- HORVÁTH Gy. 1999: A Dráva felső szakaszának térségére, emlős objektumokra (Mammalia) kidolgozott monitorozási tervezet. – Janus Pannonius Tudományegyetem, Pécs, pp. 1-60.
- HORVÁTH Gy. 2007: Az eurázsiai hód elterjedésének monitorozása a Drávába torkolló ormánsági csatornák mentén.
- Beszámoló szakmai jelentés (KÖVICE, K-36-04-00271M), Fiatal Ökológusok Természetvédelmi Egyesülete, Pécs, pp. 1-7.
- LANSZKI J. & HORVÁTH Gy. 2006: Az eurázsiai hód (*Castor fiber*) újabb előfordulása Somogy megyében. – Natura Somogyiensis. 9: 333-338.
- LANSZKI J. & PURGER J. J. 2001: Somogy megye emlős (*Mammalia*) faunája. – Natura Somogyiensis 1: 481-494.
- MITCHELL-JONES, A. J., AMORI, G., BOGDANOWICZ, W., KRYSZTUFK, B., REIJNDERS, P. J. H., STUBBE, M., THISSEN, J. B. M., VOHRALÍK, V. & ZIMA, J. 1999: The Atlas of European Mammals. – Academic Press, London, pp. 200-201.

Beavers in the Drava catchment

JÓZSEF LANSZKI, ERNŐ MÜLLER & GYŐZŐ HORVÁTH

The occurrence of beavers in the Drava river catchment in Hungary (n= 81 sites) and Croatia (n= 61 sites) was monitored connecting to otter survey by searching direct marks between December 2006 and April 2007. Beaver presence were detected on two previously known sites in the Drava catchment, such as on the watersmeet of Drava and Mura rivers (occasional presence), and permanent presence on a canal, the Fekete-víz, where fresh and old chewing marks, footprints, two inhabited

dens and food store were also found. New, but occasional beaver presence was found on a Drava anabranch, at Vízvár where only fresh chewings and footprints were recorded. The Drava river seems not an optimal habitat for beavers (high and erratic fluctuation in water-levels, gravelly river bank), occurrence of individuals was proved only accidentally before beaver repatriation performed in October 2007.